

Steekproef bij jeugdhulpverlaters naar financiële redzaamheid van jeugdhulpverlaters

Via een steekproef bij Vlaamse jeugdhulpvoorzieningen, stelt Caritas Vlaanderen vast dat de overgang voor jongeren die een jeugdhulpvoorziening verlaten vaak niet van een leien dakje verloopt. Caritas ging na wat jongeren niet zelf, dus zonder hulp van derden, kunnen aankopen of kunnen voorzien. De resultaten van deze bevraging zijn alarmerend en oplossingen zijn dringend nodig.

Jaar na jaar krijgt Caritas Vlaanderen vragen naar individuele financiële ondersteuning voor jongeren die de jeugdhulp verlaten en hun eerste stappen naar een zelfstandig leven zetten. Vaak gaan de vragen over ondersteuning in basisnoden, zoals een tafel, bed, koelkast of huurwaarborg. Vaak zijn alle andere mogelijkheden op dat ogenblik uitgeput. Niet zelden werd nog geen federale installatiepremie aangevraagd of werd deze geweigerd.

Om dit probleem beter in kaart te brengen, bevroeg Caritas voorzieningen en organisaties die ofwel jongeren residentieel opvangen ofwel jongeren begeleiden in het kader van begeleid zelfstandig wonen. De resultaten van deze steekproef roepen dringend op tot actie.

Enkele belangrijkste bevindingen:

- Amper in 1 op 3 voorzieningen kon elke jongere zelf tafel en stoelen of bed en matras aankopen
- In 4 op 5 voorzieningen kan geen enkele jongere zelf een zetel kopen
- In 4 op 5 voorzieningen kon minstens 1 jongere zelf geen koelkast kopen, bij 18% waren dit er meer dan 5
- In meer dan de helft van de voorzieningen kon minstens één jongere niet zelf naar een huisarts
- In slechts 1 op 10 voorzieningen had geen enkele jongere een probleem met kosten voor psychologische hulpverlening
- 4 op de 5 jeugdhulpvoorzieningen zochten minstens één keer een oplossing voor een jongere die niet zelf kon voorzien in zijn huurwaarborg

Deze jongeren kunnen in theorie een beroep doen op de Federale Installatiepremie. Toch zien we in de praktijk dat de aanvragen van jongeren geweigerd worden. Volgens verschillende OCMW's, die de Premie moeten uitreiken, is een verblijf in een voorziening of bij vrienden geen situatie dan dakloosheid. De premie is daarentegen ook gericht op jongeren die uit een situatie van thuisloosheid komen, wat een belangrijke nuance is.

Op het terrein ontlokt dit welzijnswerkers tot de cynische uitspraak "We moeten ze eerst een maand op straat laten leven, dan krijgen ze die premie wel".

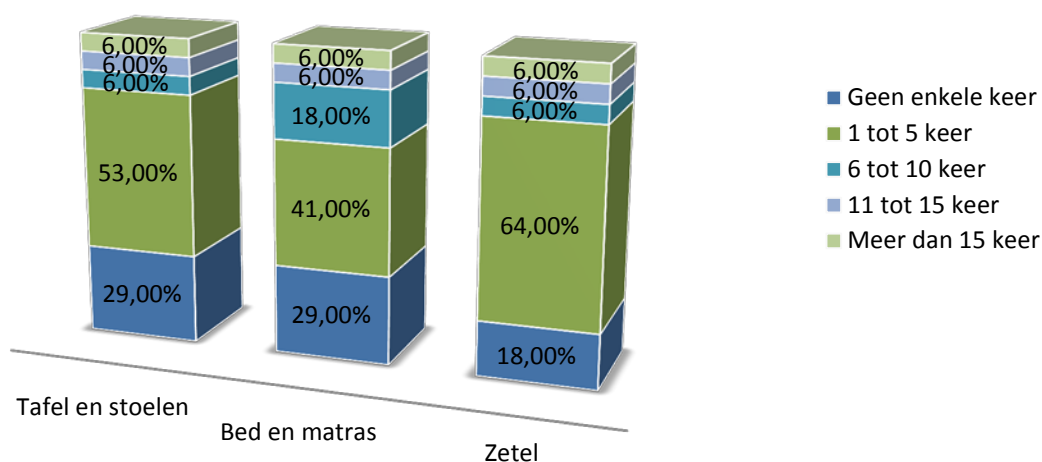
Beleidsaanbevelingen

- > De **Federale Installatiepremie** moet uitbetaald worden wanneer jongeren een voorziening verlaten of de stap zetten naar Begeleid Zelfstandig Wonen. Voorzieningen en organisaties moeten daartoe een eenvoudige aanvraag richten aan de OCMW's van de stad of gemeente waar de jongere zal verblijven. De premie moet vervolgens automatisch uitbetaald worden.
- > De bekendheid van de **Federale Installatiepremie** moet vergroot worden. Jeugdhulporganisaties moeten beter op de hoogte zijn van de mogelijkheden en de aanvraagprocedure.
- > De **Huurwaarborg** moet ook voor kwetsbare jongeren betaalbaar blijven. Daarom mag ze slechts twee maanden huur bedragen. Kwetsbare jongeren die de stap naar zelfstandigheid zetten, ervaren vandaag al problemen om de huurwaarborg te betalen.
- > Ook de **Vlaamse Huursubsidie** moet eenduidiger en makkelijker toegekend worden. Het begrip 'dakloosheid' moet verruimd worden naar thuisloosheid, zodat jongeren er makkelijker beroep op kunnen doen. Wie de jeugdhulp verlaat zou automatisch een Vlaamse Huursubsidie moeten krijgen.
- > Wie op de wachtlijst staat voor een sociale woning, heeft pas na lange tijd recht op een **Vlaamse Huurpremie**. Deze zou meteen en automatisch toegekend moeten worden, zodat wie recht heeft op een sociale huurwoning niet in de kou blijft staan. Net deze groep heeft nood aan extra ondersteuning in afwachting van een plek op de sociale huurmarkt.

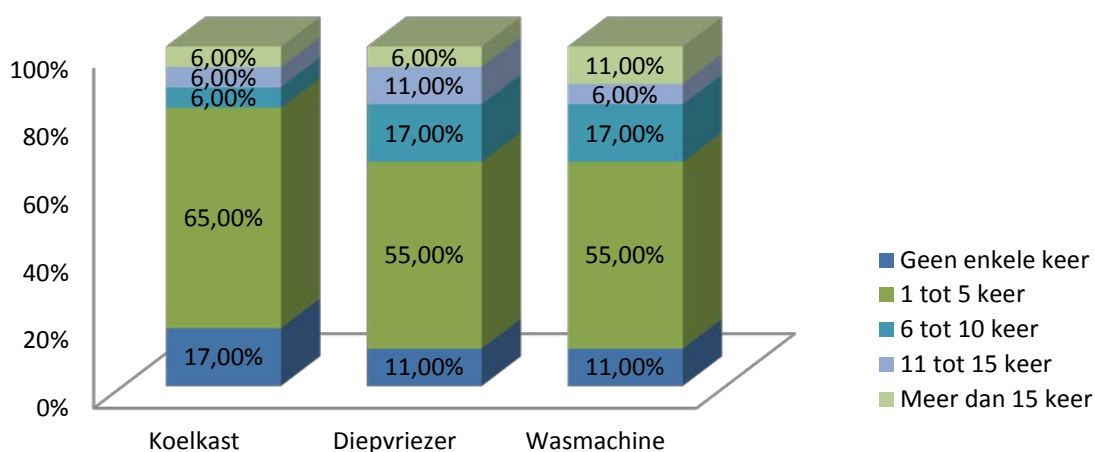
Onderzoeksresultaten

Betalingsmoeilijkheden rond installatie en huisvestingskosten

Slechts 1 op de 3 bevraagde jeugdhulpvoorzieningen zegt in 2017 nooit geconfronteerd te zijn geweest met jongeren die niet zelf konden voorzien in de aankoop van een tafel en stoelen of een bed en matras. De meeste organisaties werden hier 1 tot 5 keer mee geconfronteerd, een bed en matras, vaak duurder in aankoop, stuit toch op een hogere drempel. Jongeren hebben het zichtbaar moeilijker met de zelfstandige aankoop van een zetel: hier geven 4 op de 5 jeugdhulpvoorzieningen weer minstens één keer geconfronteerd te zijn geweest met jongeren die niet zelf in deze aankoop konden voorzien.

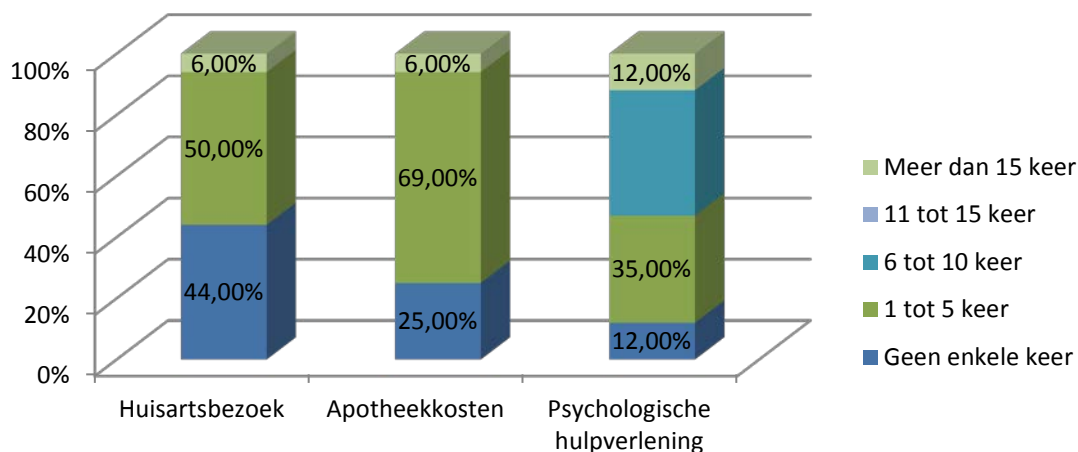
Elektrische huishoudapparaten blijken, hoe essentieel ook, voor jongeren die een jeugdhulpvoorziening verlaten vaak moeilijk aan te kopen. De meeste jeugdhulporganisaties geven aan dat zij in 2017 minstens één keer geconfronteerd werden met jongeren die geen eigen koelkast, diepvriezer of wasmachine konden aankopen. Bij 18% van de bevraagde voorzieningen konden minstens meer dan vijf jongeren die de voorziening verlieten zelf geen koelkast aankopen, wat nochtans noodzakelijk is om verse producten te kunnen bewaren.

Financiële moeilijkheden bij instellingverlaters zijn er niet alleen wat de aankoop van noodzakelijke materiële spullen betreft. Ook rond de eigen gezondheid ervaren deze jongeren vaak moeilijkheden.

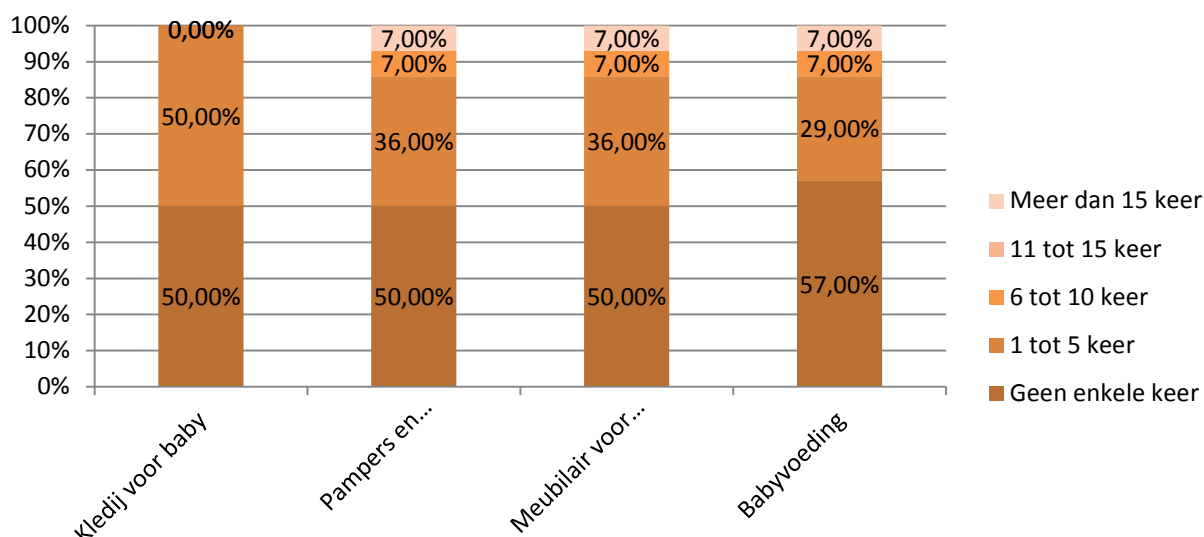
Zo geeft meer dan de helft van de bevroegde voorzieningen en organisaties aan weet te hebben van minstens één jongere die in 2017 geen beroep kon doen op een huisarts. Voor apotheekkosten loopt dit op tot drie op de vier voorzieningen die geconfronteerd werden met jongeren die deze kosten niet zonder externe hulp konden dragen.

Jongeren met een instellingenverleden hebben vaak nood aan verder psychologische hulpverlening. Toch geeft slechts een minderheid van de voorzieningen, ongeveer 1 op de 10, aan in 2017 geen enkele jongere te hebben gehad die zelf in deze zorg kon voorzien. In alle andere voorzieningen, 9 op de 10 van de bevroegde voorzieningen, werd minstens voor één jongere, maar vaker voor 5 of meer, naar hulp gezocht bij het betalen van psychologische hulpverlening. Net binnen deze groep, is die psychologische begeleiding van groot belang.

Verschillende bevroegde voorzieningen en organisaties begeleiden ook jonge ouders, tienermoeders en/of -vaders, die hun eerste stappen naar zelfstandigheid zetten. Onderstaande gegevens zijn moeilijker te interpreteren, omdat niet elke voorziening of organisatie geconfronteerd wordt met deze specifieke groep. Toch zien we dat de helft van de organisaties vorig jaar geconfronteerd werd met minstens één jongere die niet zelf kon instaan voor de aankoop van babykledij.

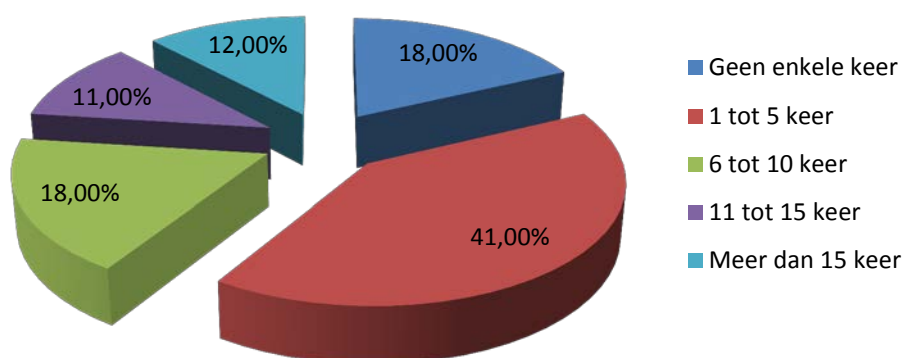
Voor verzorgingsproducten en pampers en noodzakelijk meubilair, zoals een babybed of een verzorgingskussen, loopt dit verder op. De helft van de voorzieningen geeft aan minstens één maal in dit geval geweest te zijn, bij net geen 15% ligt het aantal jongeren die deze aankopen niet zelf kon doen boven de 5.

Tot slot bevroegen we voorzieningen en organisaties over het aantal keren dat zij in 2017 in situaties zijn terecht gekomen waarbij jongeren niet zelf hun huurwaarborg konden betalen. Nog geen 1 op de 5 jeugdhulporganisaties geeft aan geen enkele keer in een dergelijk geval geweest te zijn. Dit wil zeggen dat 4 op de 5 jeugdhulpvoorzieningen minstens één keer in 2017 een oplossing heeft gezocht voor een jongere die niet zelf kon voorzien in zijn huurwaarborg.

Bij 41% van de bevroegde organisaties schommelt het aantal tussen de 1 en de 5, bij net geen 3 op 10 voorzieningen ligt dit tussen de 6 en 15 keer. Iets maar dan 1 op de 10 bevroegde organisaties, 12%, geeft aan dat zij in 2017 meer dan 15 keer geconfronteerd werden met een jongere die niet zelf kon voorzien in de huurwaarborg van zijn of haar nieuwe huurwoning.

Huurwaarborg

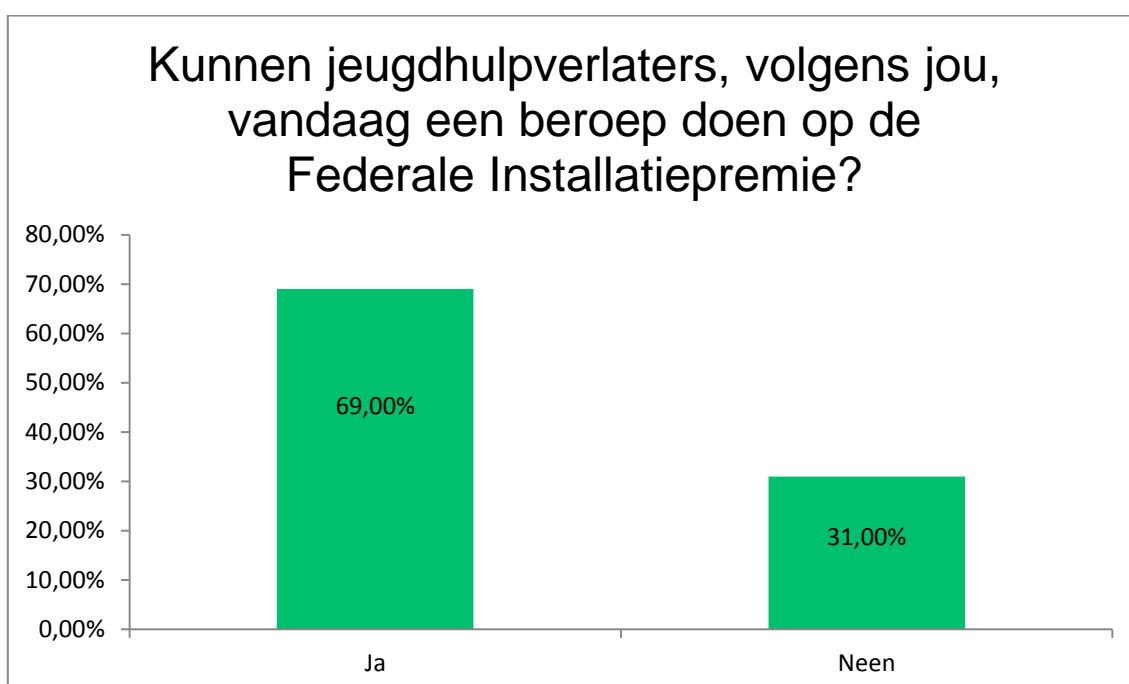
Gebruik van de Federale Installatiepremie

De federale overheid kent een federale installatiepremie toe aan wie na een situatie van dak- en thuisloosheid de stap zet naar een woning. Via die premie kan deze persoon kosten voor zijn of haar installatie dragen, zoals de aankoop van een bed, kast, koelkast, etc. Deze premie is steeds het maandbedrag van de leeflooncategorie "persoon met gezinslast", ongeacht de werkelijke categorie van de betrokkene.

Om in aanmerking te komen, moet iemand voldoen aan deze drie voorwaarden:

1. Je ontvangt een (aanvullend) leefloon of een ander vervangingsinkomen van de sociale zekerheid zoals een werkloosheidsvergoeding of een invaliditeitsuitkering. Als je werkt, moet je inkomen lager zijn dan het leefloon vermeerderd met 10 %.
2. Je hebt een woning gevonden (je bent dus niet langer dakloos).
 - dakloos zijn = je woont op straat, in een kraakpand, in een opvangtehuis, bij iemand die je voorlopig opvangt, in de gevangenis, in een gemeenschap voor daklozen;
 - een woning vinden = een kamer of een appartement huren of mogen gebruiken als hoofdverblijfplaats, waarin je alleen woont of samen met personen die je vrij hebt gekozen.
3. Je hebt nog nooit een installatiepremie ontvangen.

Jongeren die in een voorziening verblijven of tijdelijk bij vrienden, hebben dus recht op deze installatiepremie. Toch zien we dat dit volgens 1 op de 3 voorzieningen en organisaties die bevraagd werden, niet het geval is. Zij beschikken duidelijk niet over de juiste informatie, waardoor vele jongeren die de jeugdhulp verlaten deze premie niet aanvragen.

Een andere reden voor het gebrek aan opname van deze premie door jongeren zonder thuis, is ook de gebrekkige bekendheid van deze premie. Meer dan de helft van de bevroagde voorzieningen, 55%, geeft aan de premie niet te kennen en niet te weten hoe en waar ze deze moeten aanvragen.

Binnen de beperkte groep die de installatiepremie in het verleden aanvroegen, peilden we naar hun ervaring met deze premie. Iets meer dan 6 op de 10 respondenten geven aan geen goede ervaring te hebben met deze premie. De premie moet aangevraagd en toegekend worden door het lokale OCMW. De voorzieningen en organisaties geven aan dat OCMW's thuisloosheid niet altijd zien als een reden voor het toekennen van deze premie.

